

De Kluizenaarswoning op de Schaelsberg.

Men overdrijft niet wanneer men beweert, dat de kluis op de Schaesberg de meest bekende en misschien ook wel de fraaiste is van geheel onze provincie.

In kort bestek willen wij de bezoeker op de hoogte stellen van de voornaamste feiten uit geschiedenis en bouw van deze eeuwenoude kluizenaarswoning. We schrijven 1688, wanneer de Heer van Kasteel Schaloen, Graaf Gerard Hoen van Cartiels, op de Schaesberg, op de plek waar vermoedelijk reeds eeuwen lang een boswachterhutje had gestaan, de kluis met kapel laat bouwen. Het gebouwtje werd uit mergelsteen opgetrokken. Van meet af aan betreft een vrome kluizenaar dit onderkomen, om er zijn dagen in gebed en versterving door te brengen, temidden van de ongerepte natuur.

Vanaf dat jaar 1688 tot 1930, dus bijna twee en een halve eeuw, is de hermitage doorlopend door een of meer kluizenaars bewoond geweest. Van allen (16 in getal) is de naam bekend. Hier worden slechts genoemd: de allereerste Laurens Plum, de evenals Plum in de kapel begraven Arnoldus Haesen. De meest beroemde en reeds tijdens zijn leven een legende geworden Hendrikus Weerts, die hier woonde tussen 1860 en 1889 en die gedurende een viertal jaren als Zouaaf diende in het Pauselijk leger.

Toen in 1930 de laatste kluizenaar het gebouwtje verlaten had, raakte het geleidelijk aan in verval. Op initiatief van de Veldeke-kring Valkenburg werd in 1975 een begin gemaakt met een ingrijpende restauratie, die als resultaat had, dat het gebouw sindsdien er fraaier uitzien als ooit tevoren.

Evenals het bos rondom, is de kluis in bezit van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland. Beheer en onderhoud zijn vanaf 1977 in handen van de Stichting "Schaesbergergang" te Valkenbrug aan de Geul.

De bezoeker treft nu een gebouwtje aan dat uit vier delen bestaat, een koor met absis, het schip van de kapel, en twee eenvoudige kamertjes met een bovenverdieping. Eén der kamertjes is onderkeldert. Vermoedelijk zijn koor en

absis het oudste. De andere delen zijn van latere datum. Het gebouwtje is in de loop der jaren, meestal door de bewoner zelf, meerdere malen "opgeknapt".

De tuin naast het kluisgebouw werd in vroegere jaren door de kluizenaar zelf onderhouden. Op een schilderachtige mooie plek onder de bomen bevindt zich een in 1843 opgerichte en eveneens in 1976 gerestaureerde buitenkruisweg.

Van het interieur moeten genoemd worden de twee grafstenen uit respectievelijk 1706 en 1764, die men aantreft in de muur tussen koor en schip; het grote, een meter vijftig hoge houten kruis, dat waarschijnlijk uit de zestiende eeuw stamt, de binnenkruisweg uit de negentiende eeuw en de plafondschilderingen, die wat het schip betreft, dateren van 1715, maar wat de absis betreft zijn aangebracht in 1903 door de toenmalige bewoner Clemens Salingré.

Het interessants wellicht zijn de achter het altaar zichtbare muurschilderingen die in 1975 tevoorschijn zijn gekomen en dateren van rond 1700.

Volgens vrome traditie leefde de kluizenaar van wat hij zelf verbouwde en van wat de boeren uit de omgeving hem brachten. Wanneer de man te zeer door honger werd gekweld liet hij dit aan de dalbewoners weten door middel van klokgelui.

De bezoeker, die bij de aanblik van dit fraaie gebouwtje in deze onovertroffen omgeving, de behoefte gevoelt om meer te weten betreffende geschiedenis en wederwaardigheden van deze kluis en haar bewoners, zij verwezen naar een uitvoerige brochure, die bij de toezichthouder verkrijgbaar is.

De Kluis is met de fiets en auto bereikbaar via de Kleineweg Walem, gemeente Valkenburg aan de Geul. Te voet via de 3 Beeldjes langs de Geul bij Kasteel Sjaloen.

Voor verdere informatie www.dekluisvalkenburg.nl
of via info@dekluisvalkenburg.nl